

การใช้ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์กับการสอน ส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน¹

ธีรวัฒน์ ธีรพจน์²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางทางเลือกในการสอนรูปประโยคภาษาจีนที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผล (หรือโครงสร้างกริยา-ผล) โดยใช้ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความสับสนในการใช้รูปประโยคนี้ของผู้เรียนชาวไทย โดยมีลำดับการสอน 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดส่วนประกอบในตัวแบบ 2) ตัดส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อน 3) แปลเป็นประโยคภาษาจีน

คำสำคัญ ส่วนเสริมบอกผล การสอน ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาคุยฎีบัณฑิตเรื่อง 汉语结果补语与泰语对应形式的对比研究 (Hànyǔ jiéguǒ bǔyǔ yǔ Tàiyǔ dǔlyǐng xíngshì de duìbǐ yánjiū, “การศึกษาเปรียบเทียบส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีนกลางกับรูปแบบลักษณะเดียวกันในภาษาไทย”) คณะการศึกษาภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. บทนำ

เรายังมีความเชื่อในการสอนรูปประโยคภาษาจีนอยู่ประการหนึ่งว่า “ส่วนที่อยู่หลังกริยามีอยู่สองประเภทคือ ‘บทกรรม’ และ ‘ส่วนเสริม’ แต่ทั้งสองไม่ควรปรากฏร่วมกัน มิเช่นนั้นจะเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ และเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหานี้ ผู้สอนมักจะเลือกใช้รูปประโยคซ้ำกริยาหรือรูปประโยค 把 (bǎ) เป็นประโยคพื้นฐานให้ผู้เรียนจดจำ แต่ความจริงแล้วการลำดับประโยคแบบ “ประธาน-กริยา-ส่วนเสริม-กรรม” ก็มีใช้อยู่ทั่วไป เช่น

- (1) 我推倒了他。

Wǒ tuīdǎole tā.

ฉันผลักเขาล้ม

- (2) 弟弟哭烦了我。

Didì kūfánle wǒ.

น้องชายร้องไห้จนฉันรำคาญ

ทั้งสองประโยคนี้เป็นประโยคที่มีอาจใช้รูปประโยคซ้ำกริยาได้ (ไม่สามารถกล่าวว่า “*我推他推倒了。(Wǒ tuī tā tuīdǎole.)” และ “*弟弟哭我哭烦了。(Dìdì kū wǒ kūfánle.)” ได้) แต่บางประโยคก็ต้องใช้รูปประโยคซ้ำกริยาเท่านั้น เช่น

- (3) 我吃蛋糕吃胖了。

Wǒ chī dànɡāo chīpàngle.

ฉันกินเค้กจนอ้วน

ประโยคนี้อาจกล่าวว่า “*我吃胖了蛋糕。(Wǒ chīpàngle dàngāo.)” ไม่ได้ นอกจากนี้ การใช้รูปประโยค 把 ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการใช้ประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผล และเป็นรูปประโยคที่เลี่ยงปัญหาเรื่องการปรากฏร่วมของบทกรรมและส่วนเสริมทำยกริยาอีกด้วย แต่กระนั้นก็ยังมียางประโยคที่ไม่สามารถใช้รูปประโยค 把 ได้ เช่น ประโยค “我吃蛋糕吃胖了。” ไม่สามารถกล่าวว่า “*我把蛋糕吃胖了。(Wǒ bǎ dàngāo chīpàngle)” ได้

ข้อมูลข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อที่ว่า รูปประโยคซ้ำกริยาและรูปประโยค 把 เป็นรูปประโยคที่สามารถใช้เป็นประโยคพื้นฐานเพื่อป้องกันความผิดพลาดทางไวยากรณ์ในกรณีนี้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ความลักลั่นของการใช้รูปประโยคต่างๆ ที่มีส่วนเสริมบอกผลนั้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการศึกษาผ่าน “ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์” ซึ่งผู้เขียนขอเสนอให้ใช้เป็นเครื่องมือทางเลือกในการสอนรูปประโยคต่างๆ ของส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน

ปัญหาความลักลั่นของการใช้รูปประโยคต่างๆ ของส่วนเสริมบอกผลจะเป็นปัญหาของผู้เรียนชาวไทยหรือไม่นั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบทดสอบเพื่อพิสูจน์และวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนชาวไทย ดังจะกล่าวในลำดับต่อไป

2. การสำรวจความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยคที่ประกอบด้วย ส่วนเสริมบอกผลของผู้เรียนชาวไทย

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเข้าใจในการใช้ประโยคที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลกับบัณฑิตสาขาวิชาภาษาจีน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 21 คน มีเนื้อหาทดสอบสองประเด็นคือในด้านรับรู้ภาษาและด้านการผลิตภาษารูปแบบทดสอบในด้านการรับรู้ภาษาคือให้ผู้ทำแบบทดสอบคัดลอกประโยคภาษาจีนตามตัวเลือก 5 ข้อ ได้แก่ “ฉันใช้แบบนี้” “ฉันเห็นคนอื่นใช้แต่ฉันไม่ใช้” “ฉันไม่แน่ใจแต่ฉันคิดว่าใช้ได้” “ฉันไม่แน่ใจเลย” และ “ฉันว่าผิคนั่นอน” ส่วนรูปแบบทดสอบในด้านการผลิตภาษาคือให้ผู้ทำแบบทดสอบแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้ เช่น กำหนดคำดังต่อไปนี้ “我/他/推/倒 (wǒ, “ฉัน” / tā, “เขา” / tuī, “ผลัก” / dǎo, “ล้ม”)” แล้วให้แต่งเป็นประโยคความเดียว เช่น “我推倒了他。” นอกจากนี้ ผู้วิจัยก็ได้ทำการทดสอบกับเจ้าของภาษาชาวจีนจำนวน 16 คนเพื่อใช้เป็นค่าเปรียบเทียบ

ประโยคที่ใช้ทดสอบแบ่งออกตามลักษณะของโครงสร้างกริยา-ผล (动结式 (dòng jié shì), resultative verb construction: RVC) 5 ประเภทของ Chang (2001:205) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบและการเรียกเพื่อให้่ายต่อการนำไปใช้ดังนี้

ประเภทที่ 1 “ประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบบอกรรม”

เช่น 哭累(kūlèi, “ร้องไห้จนเหนื่อย”) ในประโยค “我哭累了。(Wǒ kū lèile, “ฉันร้องไห้จนเหนื่อย”)” กริยาทั้งสองตัวมีประธานร่วมกัน คือ “我” และกริยาแรกไม่มีกรรม

ประเภทที่ 2 “ประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบสกรรม”

เช่น 看累(kànlèi, “อ่านจนเหนื่อย”) ในประโยค “我看书看累了。(Wǒ kàn shū kàn lèile, “ฉันอ่านหนังสือจนเหนื่อย”)” กริยาทั้งสองตัวมีประธานร่วมกัน คือ “我” กริยาแรกมีกรรม คือ “书(shū, “หนังสือ”)

ประเภทที่ 3 “ประเภทประธานแยกกริยาเรียงแบบบอกรรม”

เช่น 哭烦(kūfán, “ร้องไห้จนรำคาญ”) ในประโยค “弟弟哭烦了我。(Dìdì kūfánle wǒ, “น้องชายร้องไห้จนฉันรำคาญ”)” กริยาทั้งสองตัวมีประธานแยกกัน คือ ประธานของกริยา “哭” คือ “弟弟” ประธานของกริยา “烦” คือ “我” และกริยาแรกไม่มีกรรม

ประเภทที่ 4 “ประเภทประธานแยกกริยาเรียงแบบสกรรม”

เช่น 看坏(kànhuài, “ดูจนเสีย”) ในประโยค “我看电视看坏了眼睛。(Wǒ kàn diànshì kàn huàile yǎnjīng, “ฉันดูทีวีจนตาเสีย (จนเสียสายตา)”)” กริยาทั้งสองตัวมีประธานแยกกัน คือ ประธานของกริยา “看” คือ “我” ประธานของกริยา “坏” คือ “眼睛” และกริยาแรกมีกรรม คือ “电视”

ประเภทที่ 5 “ประเภทส่งต่อความสัมพันธ์” เช่น 推倒

(tuīdǎo, “ผลัก(จน)ล้ม”) ในประโยค “他推倒了我。(Tā tuīdǎole wǒ,

“เขาผลักฉัน(จน)ล้ม”)” กรรมของกริยาแรก (推) คือ “他” ซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาที่สอง (倒) ด้วย

ผลการทดสอบสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

(1) มีผู้เรียนชาวไทยจำนวนไม่มากที่รู้ว่าส่วนเสริมบอกผลประเภทส่งต่อความสัมพันธ์ไม่สามารถใช้รูปประโยคซ้ำกริยา

(2) มีผู้เรียนชาวไทยจำนวนไม่มากที่รู้ว่าส่วนเสริมบอกผลประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบสกรรมควรจะใช้รูปประโยคซ้ำกริยา

(3) มีผู้เรียนชาวไทยจำนวนไม่มากที่รู้ว่าส่วนเสริมบอกผลประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบสกรรมไม่สามารถใช้รูปประโยค 把

(4) ผู้เรียนชาวไทยไม่ค่อยใช้ส่วนเสริมบอกผลประเภทประธานแยกกริยาเรียงทั้งแบบอกรรมและสกรรม แต่มักจะเลือกใช้ส่วนเสริมบอกสภาพ (状态补语 zhuàngtài bǔyǔ) แทน

3. ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์

ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์เป็นตัวแบบที่พัฒนามาจากโครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลในภาษาไทยเพื่อประยุกต์ให้ใช้กับการเรียนการสอนได้ง่ายมากขึ้น โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลในภาษาไทยเป็นการรวมรูปประโยคกริยาเรียงและ

ประโยคความรวมเข้าเป็นโครงสร้างเดียวกันเพื่อใช้เป็นแบบเทียบ
กับประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน (柯伟智 (Kē Wěizhì),
2013:48)

3.1 โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลในภาษาไทย

โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลนี้สามารถใช้แปลเทียบ
ประโยคที่มีส่วนเสริมแสดงผลในภาษาจีนได้ทุกูปประโยค ซึ่งมี
โครงสร้างดังต่อไปนี้

$$NP_1-V_1-(NP_2)-(M[\text{icon}^{33}((t^h\text{am}^{33})\text{haj}^{41})])-(NP_3)-V_2$$

โครงสร้างนี้ประกอบด้วยนาม(วลี) 3 ส่วน กริยา 2 ส่วน และ
คำบ่งชี้(คำเชื่อม) “จน((ทำ)ให้)” 1 ส่วน โครงสร้างมูลฐานนี้
สามารถกล่าวเป็นคำพูดได้ว่า “ใครทำอะไรจนทำให้ใครเป็นอะไร”
ลำดับของคำในโครงสร้างสอดคล้องกับสัญรูป (iconicity) ชุด
ต่อเนื่องเชิงสาเหตุ (causal chain) และสอดคล้องกับโครงสร้าง
เหตุการณ์ (event structure) ที่เสนอโดย Van Valin and La
Polla (1997 อ้างถึงใน Chang, 2006:214) โครงสร้างทั้งสองเทียบ
ส่วนประกอบกันได้ดังนี้

โครงสร้างเหตุการณ์ (event structure):

$$([\text{do}'(\text{predicate}'(x)\text{or}(x,y))]\text{CAUSE}[\text{BECOME}(\text{predicate}'(y)\text{or}(z))])$$

โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผล (resultative radical structure):

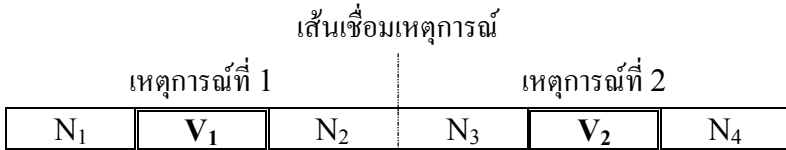
$$NP_1-V_1-(NP_2)-(M[\text{icon}^{33}((t^h\text{am}^{33})\text{haj}^{41})])-(NP_3)-V_2$$

ส่วนประกอบ X Y และ Z สามารถเทียบได้กับส่วนนาม NP₁ NP₂ และ NP₃ ส่วนประกอบ predicate เทียบได้กับส่วนกริยา V₁ และ V₂ ความหมายแฝง CAUSE เทียบได้กับคำบ่งชี้ “(ทำ)ให้ ((t^ham³³)haj⁴¹)” ความหมายแฝง BECOME เทียบได้กับคำบ่งชี้ “จน (ɬɛn³³)” ประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีนทุกประโยคสามารถแสดงได้ด้วยโครงสร้างเหตุการณ์ และเมื่อโครงสร้างเหตุการณ์ก็สามารถแปรเป็นโครงสร้างมูลฐานเพื่อบอกผลได้ ดังนั้นเราก็สามารถใช้โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลถ่ายทอดความหมายของประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีนได้ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้โครงสร้างมูลฐานนี้ก็ยังสามารถแปรเป็นประโยคภาษาไทยได้ จึงถือได้ว่าโครงสร้างมูลฐานนี้เป็น “จุดเชื่อมต่อ” ของประโยคภาษาไทยและภาษาจีนที่มีความหมายแสดงผล

3.2 การประยุกต์เป็นตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์

“โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผล” เป็นโครงสร้างที่ใช้เทียบเคียงประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีนกับประโยคภาษาไทย เป็นจุดเชื่อมที่จะทำให้ผู้เรียนชาวไทยเข้าใจประโยคภาษาจีนได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่การนำโครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลมาใช้ในการสอนโดยตรงอาจไม่สะดวกและไม่ได้ประสิทธิภาพที่ดีพอ ผู้วิจัยจึงปรับปรุงรูปแบบจากโครงสร้างเป็นตัวแบบตารางเพื่อให้

สะดวกแก่การนำไปใช้ยิ่งขึ้น ตัวแบบดังกล่าวคือตัวแบบโครงสร้าง
มูลฐานของเหตุการณ์ ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

ข้อแตกต่างของตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์กับ
โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลอยู่ที่วัตถุประสงค์ในการใช้ กล่าวคือ
โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลจะใช้เพื่อถ่ายทอดประโยคภาษาจีน
มาสู่ภาษาไทย แต่ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์จะใช้เพื่อ
ถ่ายทอดภาษาไทยกลับสู่ภาษาจีน ดังนั้นในตัวแบบจึงไม่จำเป็นต้อง
มีคำบ่งชี้ “จน((ทำให้)” แต่ใช้เส้นเชื่อมเหตุการณ์เป็นตัวประสาน
เหตุการณ์แทน แล้วเพิ่มตำแหน่ง N₄ เพื่อรองรับกรณีที่กริยาตัวที่
สองเป็นสกรรมกริยา

4. การสอนประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลด้วยตัวแบบโครงสร้าง มูลฐานของเหตุการณ์

รูปประโยคที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลที่มีก่นำมาใช้
สอนในบทเรียนต่างๆ โดยทั่วไปมี 3 ประเภท คือ รูปประโยคปกติ
(ประธาน-กริยา-กรรม) รูปประโยคซ้ำกริยา และรูปประโยค 把 ซึ่ง

โดยส่วนมากผู้สอนจะแนะนำรูปประโยคต่างๆ ให้ผู้เรียนแต่อาจไม่สามารถอธิบายความแตกต่างอย่างเป็นรูปธรรมได้

4.1 รูปประโยคทั่วไปที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผล

รูปประโยคที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลที่ใช้เป็นรูปประโยคพื้นฐานในงานวิจัยนี้มี 5 รูปประโยคซึ่งประยุกต์มาจากรูปประโยคในงานวิจัยของ 李临定 (Lǐ Lǐndìng) (1986:181) ได้แก่

(1) รูปประโยคปกติแบบกรรม (NP₁-V₁-V₂)

“他长胖了。(Tā zhǎngpàng le, “เขาอ้วนแล้ว”)”

(2) รูปประโยคปกติแบบกรรม (NP₁-V₁-V₂-NP₂)

“他喝酒喝醉了。(Tā hē jiǔ hē zuì le,

“เขาค้มเหล้า(จน)เมาแล้ว”)”

(3) รูปประโยคซ้ำกริยาแบบกรรมตำแหน่งเดียว

(NP₁-V₁-NP₂-V₁-V₂) “他听懂了我的意思。

(Tā tīngdǒng le wǒ de yì si,

“เขาฟังความหมายของฉันเข้าใจแล้ว”)”

(4) รูปประโยคซ้ำกริยาแบบกรรมสองตำแหน่ง

(NP₁-V₁-NP₂-V₁-V₂-NP₃)

“你写通知写落了一个字。

(Nǐ xiě tōngzhī xiě luò le yí gè zì,

“คุณเขียนประกาศตัวอักษรไปหนึ่งตัว”)”

(5) รูปประโยค 把 (NP₁-把-NP₂-V₁-V₂(-NP₃))

“弟弟把我哭烦了。(Dìdì bǎ wǒ kūfánle,

“น้องชายร้องไห้จนทำให้ฉันรำคาญ”)”

รูปประโยคทั้ง 5 ล้วนเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ทางความหมาย รูปประโยคที่ 1-4 เป็นประโยคที่เกิดจากความสัมพันธ์ของส่วนนาม หรือความสัมพันธ์ของส่วนโต้แย้ง (argument) ในประโยค ส่วนรูปประโยคที่ 5 เป็นรูปประโยคเกิดขึ้นจากการเน้นความหมายของการทำให้เกิดผล (factive)

4.2 ลำดับขั้นตอนของการสอน

การสอนรูปประโยคที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลด้วยตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์มีลำดับ 3 ขั้นตอนดังนี้

- (1) กำหนดส่วนประกอบในตัวแบบ
- (2) ตัดส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อน
- (3) แปรเป็นประโยคภาษาจีน

4.2.1 การกำหนดส่วนประกอบในตัวแบบ

ผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าโครงสร้างกริยา-ผลในภาษาจีนประกอบด้วยกริยา³ 2 ตัว ซึ่งเป็นแกนหลักของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ ด้านหน้าและหลังของกริยาทั้งสองอาจปรากฏค่านามร่วมด้วยได้ ตำแหน่ง N₁ และ N₃ จะเป็นประธานของกริยา V₁ และ V₂

³ กริยาในที่นี้หมายถึงคำคุณศัพท์ ซึ่งในงานวิจัยนี้จัดให้เป็นประเภทหนึ่งของกริยาด้วย

ตามลำดับซึ่งโดยปกติแล้วจะต้องปรากฏร่วมเสมอ ส่วนตำแหน่ง N_2 และ N_4 จะมีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประเภทของกริยา (สกรรมกริยา หรืออกรรมกริยา) หรือขึ้นอยู่กับว่าความที่ต้องการสื่อ นั้นมีความ จำเป็นหรือไม่ ตำแหน่งที่มักไม่ค่อยปรากฏคือตำแหน่ง N_4

4.2.2 การตัดส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อน

เมื่อกำหนดส่วนประกอบในตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของ เหตุการณ์แล้ว จะพบว่าอาจมีส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อนกัน เนื่องจาก กริยาทั้งสองตัวอาจมีส่วนโต้แย้ง (argument) ร่วมกัน เช่น มีประธานร่วมกัน เป็นต้น เมื่อเราจะแปรข้อมูลในตัวแบบเป็น ประโยคภาษาจีนก็จะต้องตัดความซ้ำซ้อนนี้ออกเสียก่อน จึงจะเป็น ประโยคที่ถูกต้องตามไวยากรณ์ภาษาจีน กฎการตัดส่วนประกอบที่ ซ้ำซ้อนนี้มี 2 ข้อ ได้แก่

(1) ให้พิจารณาตำแหน่ง N_2 และ N_3 ก่อนว่าซ้ำซ้อนกัน หรือไม่ หากใช่ให้ตัดตำแหน่ง N_1 ออก (กฎที่หนึ่ง)

(2) จากนั้นให้พิจารณาตำแหน่ง N_1 และ N_3 ว่าซ้ำซ้อนกัน หรือไม่ หากใช่ให้ตัดตำแหน่ง N_3 ออก (กฎที่สอง)

ตัวอย่างที่ 1

เหตุการณ์ที่ 1			เส้นเชื่อมเหตุการณ์	เหตุการณ์ที่ 2		
N_1	V_1	N_2		N_3	V_2	N_4
我	推	【他】		【他】	倒	∅

ทั้งตำแหน่ง N_2 และ N_3 ในตัวแบบด้านบนต่างก็เป็นคำว่า “他” เราจะต้องตัด “他” ในตำแหน่ง N_2 ออก เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากลำดับบทบาทความสัมพันธ์แล้ว ตำแหน่ง N_2 เป็นบทบาท “เป้าหมายของการกระทำ” (target of activity)⁴ ส่วน N_3 เป็นบทบาท “ผู้รับผลแห่งการกระทำ” (locus of affect) กล่าวคือ บทบาทแรก คือ “กรรม” ของการกระทำในเหตุการณ์แรก ส่วน บทบาทที่สอง คือ “ประธาน” ของการกระทำในเหตุการณ์ที่สองซึ่ง รับผลโดยตรงจากการกระทำของเหตุการณ์แรก (กริยัตว์แรก) หากเราจะตัดตำแหน่ง N_3 ออกอาจจะทำให้เกิดความคลุมเครือในความหมาย ดังปรากฏในประโยคต่อไปนี้

ก. ฉันทลัก (แล้ว) เขาล้ม

ข. ฉันทลักเขา (แล้ว) ล้ม

ตัวอย่าง ก. และ ข. ใช้ “(แล้ว)” เป็นตัวแบ่งเหตุการณ์ ตัวอย่าง ก. เป็นผลจากการตัดคำนามในตำแหน่ง N_2 ส่วนตัวอย่าง ข. เป็นผลจากการตัดคำนามในตำแหน่ง N_3 ซึ่งจากทั้งสองตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า ตัวอย่าง ก. มีความที่สมบูรณ์มากกว่า ความที่ตัวอย่าง ข. สื่อออกมามีความคลุมเครือ เนื่องจากเราไม่อาจแน่ใจได้ว่า หลังจากที่ฉันทลักเขาแล้วใครเป็นผู้ล้ม

⁴ แนวคิดเรื่องบทบาท target of activity และ locus of affect เป็นข้อเสนอในงานวิจัยของ Chang (2001: 219)

ตัวอย่างที่ 2

เส้นเชื่อมเหตุการณ์					
เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	哭	∅	【我】	累	∅

ส่วนที่ซ้ำซ้อนในตัวแบบด้านบนคือตำแหน่ง N₁ และ N₃ ซึ่งแทนที่ด้วยคำว่า “我” ทั้งสองตำแหน่งนี้ล้วนเป็นประธานของกริยา ในทั้งสองเหตุการณ์ซึ่งต่างก็มีความสำคัญทั้งคู่ การที่ทั้งสองเหตุการณ์มีประธานร่วมกันก็แสดงว่า ประธานคนเดียวกันเป็นผู้กระทำต่อเนื่องของทั้งสองเหตุการณ์ พิจารณาตามลำดับเวลาแล้ว เหตุการณ์แรกต้องเริ่มต้นก่อนแล้วค่อยพัฒนาสู่เหตุการณ์ที่สอง เมื่อประธานซ้ำกันก็สามารถละประธานในตำแหน่งที่สองได้เพราะ เหตุการณ์ที่สองจะอ้างอิงเหตุการณ์แรกอยู่แล้ว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เราต้องตัดส่วนซ้ำซ้อนในตำแหน่ง N₃

4.2.3 การแปรเป็นประโยคภาษาจีน

การใช้ตัวแบบโครงสร้างพื้นฐานของเหตุการณ์จะช่วยให้ผู้เรียนชาวไทยสามารถใช้ความเข้าใจจากประโยคภาษาไทย แปรเปลี่ยนเป็นภาษาจีนผ่านตัวแบบได้ การแปรเป็นประโยคภาษาจีนจะกระทำได้ตามเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

(1) ในกรณีที่ส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์ไม่ปรากฏ คำนามที่ตำแหน่ง N_2 แล้วกริยาที่สอง (V_2) สามารถเคลื่อนมาเชื่อมกับกริยาแรก (V_1) เป็นโครงสร้างกริยา-ผลได้ทันที

(2) หากส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์ปรากฏคำนามที่ตำแหน่ง N_2 แล้วกริยาตัวที่สอง (V_2) จะต้องเคลื่อนมาที่ด้านหลังของเส้นเชื่อมเหตุการณ์และต้องซ้ำกริยาตัวแรก (V_1) ที่ส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์ประกอบเป็นโครงสร้างกริยา-ผล

(3) เมื่อกริยาทั้งสองประกอบกันเป็นโครงสร้างกริยา-ผลแล้ว โดยทั่วไปต้องมีคำช่วย 了 ปรากฏร่วมข้างท้ายเสมอ เว้นแต่โครงสร้างกริยา-ผลประเภทส่งต่อความสัมพันธ์ที่อาจเปลี่ยนไปใช้ “了 (le, “แล้ว”)” ซึ่งเป็นคำช่วยมาลาท้ายประโยคได้

4.2.3.1 การแปรเป็นประโยคของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบกรรม

ตัวอย่างของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 哭累 หรือ “ร้องไห้จนเหนื่อย” ในประโยค “ฉันร้องไห้จนเหนื่อย” จากประโยคนี้จะเห็นว่า กริยาในประโยคประกอบด้วย “ร้องไห้” และ “เหนื่อย” ซึ่งเป็นแกนของเหตุการณ์แรกและเหตุการณ์ที่สอง เหตุการณ์แรก (ร้องไห้) เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดผลคือเหตุการณ์ที่สอง (เหนื่อย) ผู้กระทำการทั้ง “ร้องไห้” และ “เหนื่อย” เป็นคนเดียวกันคือ “ฉัน” ดังนั้นเมื่อนำประโยคนี้เข้าสู่ตัวแบบก็จะได้

เป็น เหตุการณ์ที่หนึ่ง “ฉันร้องไห้ (我哭)” และเหตุการณ์ที่สอง
“ฉันเหนื่อย (我累)”

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	哭	∅	-【我】	累	∅

ในเมื่อมีส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อนกันคือ “我” ในตำแหน่ง N₁
และ N₃ จึงต้องตัด N₃ ทิ้งตามกฎที่สอง ซึ่งจะทำให้เหลือ
ส่วนประกอบในตัวแบบดังนี้

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	哭	∅	-	累	∅

↑ ย้าย

ในตัวแบบไม่ปรากฏคำนามในตำแหน่ง N₂ ดังนั้นจึงสามารถ
เชื่อมเหตุการณ์โดยการย้ายกริยา “累” ไปที่ท้ายกริยาแรกและแปร
เป็นประโยค “我哭累了。”

4.2.3.2 การแปรเป็นประโยคของโครงสร้างกริยา-ผลประเภท
ประธานร่วมกริยาเรียงแบบสกรรม

ตัวอย่างของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 看累 หรือ
“อ่านจนเหนื่อย” จากประโยค “ฉันอ่านหนังสือจนเหนื่อย” ซึ่งเป็
การประสมสองเหตุการณ์ คือ “ฉันอ่านหนังสือ (我看书)” และ

“ฉันเหนื่อย (我累)” แกนของเหตุการณ์คือ กริยา “อ่าน (看)” และ “เหนื่อย (累)” เมื่อนำส่วนประกอบของเหตุการณ์กรอกสู่ตัวแบบจะเป็นดังนี้

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	看	书	—【我】—	累	∅

จากตัวแบบพบว่าตำแหน่ง N₁ และ N₃ เป็นส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อนจึงต้องตัด N₃ ที่ตามกฎที่สอง ซึ่งจะทำให้เหลือส่วนประกอบในตัวแบบดังนี้

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	看	书	-	累	∅

ตำแหน่ง N₂ ในตัวแบบข้างต้นปรากฏคำนาม “书” ทำให้กริยาที่สองไม่สามารถย้ายไปประสมกับกริยาแรกได้ จึงต้องย้ายไปที่ส่วนหลังของเส้นเชื่อมเหตุการณ์และต้องซ้ำกริยาแรกที่ส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์เพื่อประกอบเป็นโครงสร้างกริยา-ผล และแปรเป็นประโยคภาษาจีน “我看书看累了。” เพื่อสื่อความหมายดังกล่าว

4.2.3.3 การแปรเป็นประโยคของ โครงสร้างกริยา-ผลประเภท ประธานแยกกริยาเรียงแบบอกรรม

ตัวอย่างของ โครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 走肿 หรือ “เดินจนบวม” จากประโยค “ฉันเดินจนเท้าบวม” กริยาที่เป็นแกนของเหตุการณ์คือ “เดิน (走 zǒu)” และ “บวม (肿 zhǒng)” ผู้กระทำการ “เดิน” คือ “ฉัน (我)” และผู้มีอาการบวม คือ “เท้า (脚 jiǎo)” เมื่อกรอกข้อมูลลงตัวแบบจะเป็นดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
我	走	-	脚	肿	Ø

เส้นเชื่อมเหตุการณ์
↑ ย้าย

ในตัวแบบไม่มีส่วนที่ซ้ำซ้อนและตำแหน่ง N₂ ก็ไม่ปรากฏคำนาม ดังนั้นกริยาที่สองสามารถย้ายไปที่ตำแหน่งท้ายกริยาแรกได้ทันที แปรเป็นประโยคภาษาจีน “我走肿了脚。”

4.2.3.4 การแปรเป็นประโยคของ โครงสร้างกริยา-ผลประเภท ประธานแยกกริยาเรียงแบบสกรรม

ตัวอย่างโครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 看坏 หรือ “ดูจนเสีย” จากประโยค “ฉันดูทีวีจนตาเสีย” (ดูทีวีจนเสียสายตา) แกนของเหตุการณ์คือกริยา “ดู (看)” และ “เสีย (坏)” แบ่งออกเป็น

เหตุการณ์ “ฉันดูทีวี (我看电视)” และเหตุการณ์ “ตาเสีย (眼睛坏)”
เมื่อกรอกข้อมูลลงตัวแบบจะได้ดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
我	看	电视	眼睛	坏	๐
		เข้า		ย้าย	

เนื่องจากส่วนนามทั้งหมดในตัวแบบไม่มีความซ้ำซ้อนจึงไม่จำเป็นต้องตัดส่วนประกอบใดออก ตำแหน่ง N₂ ก็มีค่านามปรากฏ ดังนั้นเมื่อต้องเชื่อมเหตุการณ์ก็ต้องย้ายกริยาที่สองไปที่ด้านหลังเส้นเชื่อมเหตุการณ์และต้องย้ายกริยาแรกที่ส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์แล้วจึงแปรเป็นประโยค “我看电视看坏了眼睛。”

4.2.3.5 การแปรเป็นประโยคของโครงสร้างกริยา-ผลประเภตส่งต่อความสัมพันธ์

ตัวอย่างของโครงสร้างกริยา-ผลประเภตนี้คือ 推倒 หรือ “ผลักล้ม” จากประโยค “ฉันผลักเขาล้ม” กริยาที่เป็นแกนเหตุการณ์คือ “ผลัก (推)” และ “ล้ม (倒)” ในกรณีนี้ กริยาแรกและกริยาที่สองมีความสัมพันธ์กันเป็นพิเศษ คือ กรรมของกริยาแรกจะทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาที่สองด้วย จากประโยคข้างต้นสามารถแบ่งได้เป็นสองเหตุการณ์ คือ “ฉันผลักเขา (我推他)” และ “เขาล้ม (他倒)”

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
我	推	【他】	【他】	倒	ø

ตามกฎที่หนึ่งของการตัดส่วนซ้ำซ้อน ตำแหน่งที่ถูกตัดออก
คือ N₂ จึงทำให้เหลือส่วนประกอบดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
我	推	-	【他】	倒	ø

↑ ซ้าย

เมื่อตัดส่วนประกอบที่ตำแหน่ง N₂ ไปแล้วก็ทำให้กริยาที่
สองสามารถย้ายมาที่ส่วนหลังของกริยาแรกประกอบเป็นโครงสร้าง
กริยา-ผล แล้วแปรเป็นประโยค “我推倒了他。” นอกจากนี้ ดังที่
กล่าวไปแล้วในเงื่อนไขข้อที่ 3 ของการแปรเป็นประโยคภาษาจีน
ตำแหน่งของ “了” ในส่วนเสริมบอกผลประเภทส่งต่อความสัมพันธ์
ยังสามารถปรากฏที่ท้ายประโยค เป็น “我推倒他了。” ได้อีกด้วย

4.2.3.6 การแปรเป็นรูปประโยค “把” และรูปประโยค “被(bèi)”

รูปประโยค “把” และรูปประโยค “被” ต่างก็เป็นรูปประโยค
มีการเน้นความหมาย รูปประโยค “把” เน้นการทำให้เกิดผล
รูปประโยค “被” เป็นการสื่อความหมายในรูปแบบกรรมวาจก แต่
การใช้รูปประโยคทั้งสองนี้ไม่สามารถใช้กับโครงสร้างกริยา-ผลได้

ครบทั้ง 5 ประเภท เงื่อนไขสำคัญของการแปลงเป็นรูปประโยค “把” และรูปประโยค “被” คือตำแหน่ง N_3 ในตัวแบบ ผู้วิจัยได้สรุปโครงสร้างในตัวแบบของโครงสร้างกริยา-ผลทั้ง 5 ประเภทไว้ในตารางต่อไปนี้

ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

ประเภทของ ส่วนเสริม	เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
	บอกผล	N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂
ประเภท 1	【我】	哭	∅	【我】	累	∅
ประเภท 2	【我】	看	书	【我】	累	∅
ประเภท 3	我	走	-	脚	肿	∅
ประเภท 4	我	看	电视	眼睛	坏	∅
ประเภท 5	我	推	【他】	【他】	倒	∅

จากข้อมูลในตารางข้างต้น ประเภทของโครงสร้างกริยา-ผลที่สามารถแปลงเป็นรูปประโยค 把 และ 被 ได้ คือ ประเภทที่ 3-5 ซึ่งรูปประโยคพื้นฐานของทั้งสามประเภท ได้แก่ “我走肿了脚。” “我看电视看坏了眼睛。” และ “我推倒了他。” เมื่อย้ายตำแหน่ง N_3 ไปเป็นรูปประโยค “把” จะได้ประโยค “我把脚走肿了。” “我看电视把眼睛看坏了。” และ “我把他推倒了。” เมื่อแปลงเป็น

ประโยคกรรมวาจกจะได้ประโยค “脚被我走肿了。” “眼睛被我看电视看坏了。” และ “他被我推倒了。” ตามลำดับ สรุปได้ว่าการเน้นความในรูปประโยค “把” และรูปประโยค “被” จะเน้นที่บทบาท “ผู้รับผลแห่งการกระทำ” (N₃) ได้เท่านั้น

4.2.3.7 การแปรเป็นประโยคภาษาจีนของตัวแบบที่ปรากฏค่านามในตำแหน่ง N₄

รูปประโยคที่มีค่านามปรากฏในตำแหน่ง N₄ ยังมีความซับซ้อนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ จึงทำให้ยังไม่สามารถจัดประเภทที่ชัดเจนได้ และอยู่นอกเหนือขอบเขตในการวิจัยที่เป็นต้นเรื่องของบทความนี้ แต่กระนั้นรูปแบบนี้ก็ป็นรูปแบบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการเรียนการสอน เนื่องจากบางประโยคจำเป็นต้องใช้จึงต้องบรรจุในตัวแบบไว้เบื้องต้นก่อน เช่น ประโยค “他们把这间屋子布置成一间病房。(Tāmen bǎ zhèjiān wūzi bùzhìchéng yījiān bìngfáng, “พวกเขาตกแต่งห้องนี้ให้เป็นห้องผู้ป่วย”)” สามารถถอดเป็นตัวแบบได้ดังนี้

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
他们	布置	【这间屋子】	【这间屋子】	成	一间病房

จากตัวแบบข้างต้นจะเห็นว่ามีส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อนกันในตำแหน่ง N₂ และ N₃ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบส่งความสัมพันธ์ชนิดหนึ่งซึ่งมีความซับซ้อนกว่า กล่าวคือ ต้องใช้รูปประโยค “把” และ

รูปประโยค “被” สื่อความเท่านั้น ไม่สามารถใช้ประโยคพื้นฐานได้ตามกฎการตัดส่วนซ้ำซ้อน หลังจากตัดคำนามในตำแหน่ง N_2 ออกแล้ว ก็ยังไม่สามารถย้ายกริยาที่สองมาต่อท้ายกริยาแรกได้เนื่องจากท้ายกริยาที่สองยังมีกรรม (N_4) ติดท้ายอยู่ ดังนั้นจึงต้องย้ายคำนามในตำแหน่ง N_3 ไปอยู่หน้ากริยาแรกในรูปประโยค “把” เช่น “他们把这间屋子布置成一间病房。” หรือย้ายไปหน้าประโยคในรูปแบบกรรมวาจกในรูปประโยค “被” เช่น “这间屋子被他们布置成一间病房。(Zhèjiān wūzi bèi tāmen bùzhìchéng yījiān bìngfáng, “ห้องนี้ถูกพวกเขาตกแต่งจนกลายเป็นห้องผู้ป่วย”)

5. บทสรุป

การสอนรูปประโยคภาษาจีนที่มีส่วนเสริมบอกผลด้วยตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์นี้ เป็นผลจากการศึกษาเปรียบเทียบรูปประโยคแสดงผลในภาษาไทยและภาษาจีน ผู้วิจัยเชื่อว่าการใช้ตัวแบบดังกล่าวในการสอนจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคความสับสนของผู้เรียนชาวไทยได้ นอกจากนี้ยังจะเป็นหลักยึดเพื่อวิเคราะห์ความถูกต้องของประโยคภาษาจีน ซึ่งอาจใช้ทดแทนอรรถคติญาณ (intuition) ของเจ้าของภาษาได้

อนึ่ง การใช้ตัวแบบเพื่อการสอนนี้ยังคงเป็นเพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น ยังขาดการนำไปใช้จริง จึงยังมีอาจประเมินประสิทธิภาพได้ อันเป็นข้อจำกัดและประเด็นศึกษาต่อไปของงานวิจัยนี้ในอนาคต

บรรณานุกรม

- Chang, Jung-hsing. (2001). *The Syntax of Event Structure in Chinese* (Doctoral dissertation). University of Hawai'i at Mānoa dissertation, Honolulu.
- Chang, Jung-hsing. (2003). Event Structure and Argument Linking in Chinese. *Language and Linguistics*, 4(2), 317-351.
- Pustejovsky, James. (1991). The syntax of event structure. *Cognition*, 41, 47-81.
- 柯伟智. 2013. 汉语结果补语与泰语对应形式的对比研究, 北京: 北京大学博士学位论文.
- 李临定. 1980. 动补格句式, 《中国语文》, 2, 1-10.
- 李临定. 1986. 《现代汉语句型》. 北京: 商务印书馆.
- 吕叔湘. 2005. 《汉语语法分析问题》. 北京: 商务印书馆.
- 马希文. 1987. 与动结式动词有关的某些句式, 《中国语文》, 6, 424-441.

ABSTRACT

The Radical Structure Model of the Event and its Teaching of Chinese Resultative Complement

Theerawat Theerapojjane

This article aims to suggest an alternative way of teaching Chinese sentences that contain the resultative complement (or resultative verb construction) by using “the radical structure model of the event”. This model is a finding in the research that aims to solve the problem for Thai learners who encounter some difficulties when using these sentences. The three consecutive teaching steps consist of: 1) determining the components in the model; 2) omitting the reduplicated component; 3) making up the Chinese sentence.

Keywords: *Resultative complement, teaching, radical structure model of the event*